Державний вищий навчальний заклад
«Ужгородський національний університет»
Міністерства освіти і науки України

АНАЛІТИЧНО-ПОРІВНЯЛЬНЕ ПРАВОЗНАВСТВО

Електронне наукове видання

№4, 2022

Ужгородський національний університет
Ужгород 2022

УДК 001:34
ISSN 2788-6018

Аналітично-порівняльне правознавство – електронне наукове фахове видання юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Журнал «Аналітично-порівняльне правознавство» включено до переліку фахових видань категорії «Б» (Наказ Міністерства освіти і науки України № 1290 від 30.11.2021 р.) зі спеціальності: 081 – Право та 293 – Міжнародне право.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор: Бисага Ю.М. – д.ю.н., професор

Члени редакційної колегії: Бєлов Д.М. – *д.ю.н., професор*
Берлінгер Деніел – *професор (Румунія)*
Булеца С.Б. – *д.ю.н., професор*
Бєлова М.В. – *д.ю.н., доцент*
Дешко Л.М. – *д.ю.н., професор*
Заборовський В.В. – *д.ю.н., професор*
Лазур Я.В. – *д.ю.н., професор*
Манзюк В.В. – *к.ю.н., доцент*
Менджул М.В. – *д.ю.н., доцент*
Ондрова Юлія – *к.ю.н. (Словацька Республіка)*
Фаркаш Мірча – *професор (Румунія)*
Фрідманський Р.М. – *к.ю.н., професор*

Рекомендовано до опублікування Вченою радою
ДВНЗ «Ужгородський національний університет», протокол № 8 від 06.10.2022 року

Офіційний сайт: *http://app-journal.in.ua/*

Макетування здійснено у ТОВ «РІК-У»,
88000, м. Ужгород, вул. Гагаріна, 36;
print@rik.com.ua

© Ужгородський національний університет, 2022

ЗМІСТ

РОЗДІЛ І. ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА; ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ І ПРАВОВИХ ВЧЕНЬ

Андрусяк І.П. ҐЕНДЕРНИЙ ВИМІР ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО ЖІНОЧОГО РУХУ В КАНАДІ ТА АВСТРАЛІЇ. **11**

Гарматюк В.О. ТЕОРЕТИЧНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ. **17**

Дудник Р. ГЕНДЕРНЕ ПРАВО ТА СИСТЕМА ПРАВА: ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ. **23**

Передерій О.С., Григоренко Є.І. ПРОБЛЕМАТИКА ВТІЛЕННЯ «АНТИОЛІГАРХІЧНОГО ЗАКОНОДАВСТВА» В АСПЕКТІ ІННОВАЦІЙНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ. **27**

Навроцька Ю.О. ТЛУМАЧЕННЯ ПРАВА ЯК ОСОБЛИВА ПРАВОВА ФОРМА ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ: ПОНЯТТЯ, ОЗНАКИ, ВИДИ. **33**

Попович Т.П. РОЗУМІННЯ ОБОВ'ЯЗКУ ЗГІДНО З ВЧЕННЯМ Г. ХАРТА. **41**

Абдуллазаде Фюрган Шірали огли УЧАСТЬ ГРОМАДСЬКОСТІ У ЗАКОНОДАВЧОМУ ПРОЦЕСІ РЕСПУБЛІКИ АЗЕРБАЙДЖАН: СУЧАСНИЙ СТАН ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ ЗАКОНОДАВСТВА. **45**

Маржина А.А. СКЛАДОВІ МЕХАНІЗМУ НОТАРІАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ ВИМІР. **49**

РОЗДІЛ ІІ. КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО; МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО

Бєлов Д.М., Данко В.Й. ПРИЙНЯТТЯ КОНСТИТУЦІЇ: ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ. **55**

Бєлова М.В., Данко Д.В., Данко А.В. БІОЮРИСПРУДЕНЦІЯ – ФУНДАМЕНТАЛЬНА ЧАСТИНА СУЧАСНОГО ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНОГО ПРАВОЗНАВСТВА. **59**

Галіахметов І.А. ЗМІСТОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРАВ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ ТА ХОСТ-ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД. **63**

Славко А.С. ПРАВО НА СПОРТ У КОНСТИТУЦІЙНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ. **69**

Халюк С.О. КАДРОВІ ПОВНОВАЖЕННЯ ВИЩОЇ РАДИ ПРАВОСУДДЯ В УКРАЇНІ. **75**

Щербанюк О.В., Бзова Л.Г. СУЧАСНІ АСПЕКТИ ЛЕГІТИМНОСТІ КОНСТИТУЦІЙНОГО КОНТРОЛЮ В КРАЇНАХ ЄВРОПИ. **80**

Афоніна О.В. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ ФОРМИ ПОЛІТИЧНОЇ АКТИВНОСТІ ГРОМАДЯН, ЩО РЕАЛІЗУЮТЬСЯ ЗА ДОПОМОГОЮ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ: ПОНЯТТЯ, ЗАВДАННЯ ТА ФУНКЦІЇ. **84**

РОЗДІЛ ІІІ. ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО І ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС; СІМЕЙНЕ ПРАВО; МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО

Гаврік Р. ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ СПОСОБІВ ЗАХИСТУ СІМЕЙНИХ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ ОРГАНАМИ ОПІКИ ТА ПІКЛУВАННЯ: ПИТАННЯ ЗМІСТУ. **89**

Гуйван П.Д. ЮРИДИЧНА КВАЛІФІКАЦІЯ ЦИВІЛЬНИХ СТРОКІВ ЗА КРИТЕРІЄМ ЇХНЬОЇ ВИЗНАЧЕНОСТІ. **94**

Котенко О.М. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СТОРІН ЗА ПОРУШЕННЯ УМОВ ДОГОВОРУ НА ВИКОНАННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ РОБІТ. **100**

Кронда О.Ю., Зосименко О.М. ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ. **104**

Левицький М.О. ПОНЯТТЯ ЗАХИСТУ ОСОБИСТИХ НЕМАЙНОВИХ ПРАВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ..... **109**

Погребняк М.В. СВОБОДА ДОГОВОРУ ДОВІЧНОГО УТРИМАННЯ (ДОГЛЯДУ) ЩОДО ЙОГО РОЗІРВАННЯ..... **116**

Сердечна І.Л. ДОГОВІР ЯК ДЖЕРЕЛО ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЦИВІЛЬНИХ ТА СІМЕЙНИХ ВІДНОСИН..... **121**

Черевко П.П. ЗАГАЛЬНІ ОСОБИСТІ НЕМАЙНОВІ ПРАВА АВТОРА В МЕХАНІЗМІ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ТВОРУ..... **126**

РОЗДІЛ IV. ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО, ГОСПОДАРСЬКО-ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО

Гарагонич О.В. ДО ПИТАННЯ ПРО СУТНІСТЬ ГОСПОДАРСЬКОЇ ПРАВОЗДАТНОСТІ..... **132**

Манзюк В.В., Заборовський В.В., Орлова О.С. (НЕ)ПОРУШНІСТЬ ПРАВА ВЛАСНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ: ОКРЕМІ ЕКСПОЗЕ З ПРАКТИКИ ЄСПЛ..... **137**

Турченко Є.І. СТВОРЕННЯ НАУКОВИХ ПАРКІВ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ..... **145**

РОЗДІЛ V. ТРУДОВЕ ПРАВО; ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Бурка А.В., Боднарук М.І. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОТИДІЇ ДИСКРИМІНАЦІЇ В РЕКЛАМІ ПРО ВАКАНСІЇ: НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД..... **150**

Гончар Р.В. РОЗІРВАННЯ ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ ЗА ПОРУШЕННЯ ТРУДОВОЇ ДИСЦИПЛІНИ З ПІДСТАВ, ПЕРЕДБАЧЕНИХ СПЕЦІАЛЬНИМИ ЗАКОНАМИ..... **157**

Купрун Є.П. ОСОБЛИВІ ОЗНАКИ ПЕНСІЙНОЇ ФОРМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ПРАЦІВНИКІВ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ..... **163**

Стадніченко С.В. ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ МОЛОДИХ СПЕЦІАЛІСТІВ..... **168**

Черниш А.Р. СОЦІАЛЬНА ІНТЕГРАЦІЯ МОЛОДІ, ЯК ВИД СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ МОЛОДІ..... **175**

Шаль В.Р. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРІОРИТЕТНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ДОПОМОГ ТА ІНШИХ ВИПЛАТ ПРОКУРОРАМ І ЧЛЕНАМ ЇХ СІМЕЙ..... **181**

РОЗДІЛ VI. ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО; АГРАРНЕ ПРАВО; ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО; ПРИРОДОРЕСУРСНЕ ПРАВО

Станіславський В.П. ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ РАЦІОНАЛЬНОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ В УМОВАХ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА..... **186**

РОЗДІЛ VII. АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС; ФІНАНСОВЕ ПРАВО; ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

Глуховеря К.М. АДМІНІСТРАТИВНА ПРАВОТВОРЧІСТЬ В ДІЯЛЬНОСТІ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ: СУТНІСНА ХАРАКТЕРИСТИКА..... **191**

Дідик Н.І., Ілюшик О.М. АДМІНІСРАТИВНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ..... **195**

Легеза Є.О., Щербина Є.М. ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ, ДІЙ ЧИ БЕЗДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ВЛАДИ ЩОДО НАДАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ПОСЛУГ У СФЕРІ МІГРАЦІЇ ТА ГРОМАДЯНСТВА В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ..... **199**

Остапенко О.І., Баїк О.І. ПРО ДЕЯКІ ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ НАСЕЛЕННЯ..... **204**

Павлович-Сенета Я.П., Лепіш Н.Я. ТЕРИТОРІАЛЬНІ ГРОМАДИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ: АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ..... **209**

Самілик Л.О., Динюк А.А. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ҐЕНДЕРНОГО БАЛАНСУ В СІМЕЙНИХ ВІДНОСИНАХ: НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД..... **215**

Турчак О.В., Надрага М.С., Гузенко І.І. НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА З ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВО-ІСТОРИЧНИХ МУЗЕЇВ (КІМНАТ БОЙОВИХ ТРАДИЦІЙ) У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ. **221**

Хомишин І. СУБ'ЄКТИВНІ ОЗНАКИ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ ОБІГУ ІНФОРМАЦІЇ. **226**

Шевяков М.О. ПРОФІЛАКТИКА АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ЩО ПОСЯГАЮТЬ НА ГРОМАДСЬКИЙ ПОРЯДОК ТА ГРОМАДСЬКУ БЕЗПЕКУ, ЯК СПОСІБ ЗАХИСТУ ПРАВ ТА ОСНОВНИХ СВОБОД ЛЮДИНИ. **231**

Ярема О.Г., Ілюшик О.М. СИСТЕМА ПРАВОВИХ ЗАСОБІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ **237**

Дрофич Ю.В. ОСОБЛИВОСТІ ЮРИДИЧНОГО СКЛАДУ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ З КОРУПЦІЄЮ. **242**

Турчак А.М. ЧИННІСТЬ АДМІНІСТРАТИВНОГО АКТУ: УМОВИ ТА ПРАВИЛА. **248**

Єрохіна Н.А. ІНСТИТУЦІЙНА МОДЕЛЬ КОНТРОЛЮ ЗА ДОТРИМАННЯМ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО РЕКЛАМУ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ. **254**

Гарбінська-Руденко А.В., Лямзіна О.В. ПОНЯТТЯ ТА ЗНАЧЕННЯ ДЕРЖАВНОГО БОРГУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ. **259**

Татаренко О.Ю. ДО ПИТАННЯ СТРОКІВ У ПРАВОВОМУ РЕГУЛЮВАННІ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ ТА ЗБОРІВ. **264**

РОЗДІЛ VIII. КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ; КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО

Айдинян А.В. ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ЮРИДИЧНОЇ КОНСТРУКЦІЇ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 201-2 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ. **268**

Єфтемій С.М. РОЗВИТОК ВІТЧИЗНЯНОГО КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПЕРЕВИЩЕННЯ ВЛАДИ АБО СЛУЖБОВИХ ПОВНОВАЖЕНЬ ПРАЦІВНИКОМ ПРАВООХОРОННОГО ОРГАНУ. **274**

Зінсу О.І. ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО (СТ. 126-1 КК УКРАЇНИ): ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ. **279**

Кибиш І.В., Лугіна Н.А. ЗАПОБІГАННЯ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ, ПОВ'ЯЗАНИМ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ КРИПТОВАЛЮТИ. **287**

Коваль І.Ф., Мартинюк О.В. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ (СТ. СТ. 147, 150) ЗА КРИМІНАЛЬНИМ КОДЕКСОМ 1960 Р.: ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ. **293**

Кривопускова К.Л. СОЦІАЛЬНА ОБУМОВЛЕНІСТЬ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ НОРМ ПРО ПУБЛІЧНІ ЗАКЛИКИ ДО ВЧИНЕННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ ОСНОВ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ. **298**

Кузнецов В.В. КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ОХОРОНА ДІЯЛЬНОСТІ ЕКСПЕРТА З ПИТАНЬ ПРАВА. **304**

Пилипенко Д.О. ПРИНЦИП ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ ТА ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ. **311**

Старко О.Л. СУБ'ЄКТИВНІ ОЗНАКИ ЗАРАЖЕННЯ ВЕНЕРИЧНОЮ ХВОРОБОЮ **317**

Чебан О.М. АНАЛІЗ ОКРЕМИХ ЗАКОНОДАВЧИХ ЗМІН ДО КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ У ЗВ'ЯЗКУ ІЗ ЗБРОЙНОЮ АГРЕСІЄЮ РФ. **321**

Шуліка В.І. ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ПЕНІТЕНЦІАРНИХ СИСТЕМ АНГЛІЇ, ПІВНІЧНОЇ ІРЛАНДІЇ, ШОТЛАНДІЇ ТА УЕЛЬСУ. **326**

РОЗДІЛ IX. КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА; СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА; ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

Мулик К.Т. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПОЧАТКУ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ. **332**

Кузнєцов Р.В., Євсєєв П.О. ОСОБЛИВОСТІ ТРАСОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ДИНАМІЧНИХ СЛІДІВ ЗНАРЯДЬ ЗЛАМУ..... **337**

Пчеліна О.В., Пчелін В.Б., Полтавський Е.М. ТАКТИКА НАКЛАДЕННЯ АРЕШТУ НА ЕЛЕКТРОННІ АКТИВИ, ОДЕРЖАНІ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ, У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ..... **342**

Савченко В.А., Коропецька С.О. ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СУДОВО-ЕКСПЕРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З УРАХУВАННЯМ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ..... **348**

Самойленко С.В. ОБСТАВИНИ, ЩО ПІДЛЯГАЮТЬ ВСТАНОВЛЕННЮ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ПРОВОКАЦІЇ ПІДКУПУ..... **353**

Стельмах А.П. СУТНІСТЬ ПРИВАТНОГО СПІЛКУВАННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ: ОКРЕМІ ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ТА ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ..... **358**

Туманянц А.Р., Криворучко Д.В. ЗЛОВЖИВАННЯ ПРАВОМ НА ПОЧАТОК ПРОВЕДЕННЯ ОКРЕМИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ТА НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ БЕЗ ДОЗВОЛУ СЛІДЧОГО СУДДІ..... **364**

Фоміна Т.Г., Рогальська В.В. ЗАТРИМАННЯ ОСОБИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ПІДСТАВИ ТА УПОВНОВАЖЕНІ СЛУЖБОВІ ОСОБИ НА ЗДІЙСНЕННЯ..... **371**

Юхименко К.А., Тітко І.А. ВИНЯТКИ З КОНЦЕПЦІЇ «ПЛОДІВ ОТРУЄНОГО ДЕРЕВА»: ЗАСТОСУВАННЯ У СУДОВІЙ ПРАКТИЦІ..... **377**

РОЗДІЛ X. МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

Гнітій А.О. МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ІЗ FRONTEX **385**

Горбаченко О. ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ СТРУКТУРИ ЗОВНІШНІХ ФУНКЦІЙ УКРАЇНИ ТА УГОРЩИНИ: ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ДОСВІДУ (ЧАСТИНА 2)..... **392**

Петруненко Я.В. ГНОСЕОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ВИВЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ НЕПРЯМОЇ ЕКСПРОПРІАЦІЇ У СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО КОНТЕКСТУ..... **398**

РОЗДІЛ XI. ФІЛОСОФІЯ ПРАВА

Бундак О.А., Пікалюк С.С., Попов А.А. ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДА СОКРАТА ПРИ ПІДГОТОВЦІ ЮРИСТІВ..... **405**

Романова А.С. ЮВЕНАЛЬНА ПРЕВЕНЦІЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ: ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОВНОВАЖЕНЬ..... **408**

РОЗДІЛ XII. ВІДГУКИ ТА РЕЦЕНЗІЇ

Ковальчук С.О. РЕЦЕНЗІЯ НА МОНОГРАФІЮ ГОРОДЕЦЬКОЇ М.С. НА ТЕМУ «ПРЕДМЕТ ВІДАННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ»..... **412**

CONTENTS

SECTION I. THEORY AND HISTORY OF THE LAW AND THE STATE; HISTORY OF POLITICAL AND LEGAL DOCTRINES

Andrusiak I.P. THE GENDER DIMENSION OF THE ACTIVITY OF THE UKRAINIAN WOMEN'S MOVEMENT IN CANADA AND AUSTRALIA. **11**

Harmatyuk V.O., THEORETICAL AND LEGAL ASPECTS OF COMBATING CORRUPTION IN UKRAINE. **17**

Dudnyk R. GENDER LAW AND THE LEGAL SYSTEM: PROBLEMS OF THEORY AND PRACTICE. **23**

Perederii O., Hrygorenko E. PROBLEMS OF THE IMPLEMENTATION OF «ANTI-OLIGARCHY LEGISLATION» IN THE ASPECT OF INNOVATIVE TRANSFORMATIONS OF THE LEGAL SYSTEM OF UKRAINE. **27**

Navrotska Yu.O. INTERPRETATION OF LAW AS A SPECIAL LEGAL FORM OF STATE BODIES ACTIVITY: CONCEPTS, SIGNS, TYPES **33**

Popovych T.P. UNDERSTANDING OF OBLIGATION ACCORDING TO H. HART'S DOCTRINE. **41**

Abdullazada F. PUBLIC PARTICIPATION IN THE LEGISLATIVE PROCESS OF THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN: THE CURRENT STATE OF LEGAL REGULATION AND PROSPECTS FOR FURTHER DEVELOPMENT OF LEGISLATION. **45**

Marzhyna A. COMPONENTS OF THE MECHANISM OF NOTARY ACTIVITY: THEORETICAL AND LEGAL DIMENSION. **49**

SECTION II. CONSTITUTIONAL LAW; MUNICIPAL LAW

Byelov D.M., Danko V.Y. ADOPTION OF THE CONSTITUTION: GENERAL PRINCIPLES **55**

Belova M.V., Danko D.V., Danko A.V. BIOJURISPRUDENCE IS A FUNDAMENTAL PART OF MODERN GENERAL THEORETICAL JURISPRUDENCE. **59**

Haliakhmetov I. CONTENT CHARACTERISTICS OF THE RIGHTS OF INTERNALLY DISPLACED PERSONS AND HOST TERRITORIAL COMMUNITIES **63**

Slavko A.S. THE RIGHT TO SPORT IN CONSTITUTIONAL LEGISLATION: A COMPARATIVE ASPECT **69**

Khaliuk S.O. PERSONNEL POWERS OF THE HIGH COUNCIL OF JUSTICE IN UKRAINE. **75**

Shcherbanyuk O., Bzova L. MODERN ASPECTS OF THE LEGITIMACY OF CONSTITUTIONAL CONTROL IN EUROPEAN COUNTRIES **80**

Afonina O. CONSTITUTIONAL AND LEGAL FORMS OF POLITICAL ACTIVITY OF CITIZENS IMPLEMENTED WITH THE HELP OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGY: CONCEPTS, TASKS AND FUNCTIONS **84**

SECTION III. CIVIL LAW AND CIVIL PROCEEDINGS; FAMILY LAW; PRIVATE INTERNATIONAL LAW

Havric R. FEATURES OF APPLICATION OF METHODS OF PROTECTION OF FAMILY RIGHTS AND INTERESTS BY GUARDIANSHIP AND CARE BODIES: THE QUESTION OF CONTENT **89**

Guyvan P.D. LEGAL QUALIFICATION OF CIVIL TERMS ACCORDING TO THE CRITERION OF THEIR CERTAINTY **94**

Kotenko O.M. LIABILITY OF THE PARTIES FOR VIOLATION OF THE TERMS OF THE CONTRACT FOR THE PERFORMANCE OF SCIENTIFIC AND RESEARCH WORKS **100**

Kronda O.Y., Zosymenko O. M. INTELLECTUAL PROPERTY IN UKRAINE DURING MARTIAL LAW **104**

Levytskyi M. THE CONCEPT OF PROTECTION OF PERSONAL NON-PROPERTY RIGHTS OF MILITARY PERSONNEL. **109**

Pohrebniak M.V. FREEDOM OF LIFETIME MAINTENANCE (CARE) CONTRACT REGARDING ITSTERMINATION..... **116**

Serdechna I.L. CONTRACT AS A SOURCE OF LEGAL REGULATION OF CIVIL AND FAMILY RELATIONS **121**

Cherevko P.P. GENERAL PERSONAL NON-PROPERTY RIGHTS OF THE AUTHOR IN THE MECHANISM OF LEGAL PROTECTION OF THE WORK. **126**

SECTION IV. ECONOMIC LAW, ECONOMIC PROCEDURAL LAW

Harahonych O. ON THE ESSENCE OF ECONOMIC LEGAL CAPACITY..... **132**

Manzyuk V.V., Zaborovsky V.V., Orlova O.S. (NON)VIOLATION OF THE PROPERTY RIGHTS OF BUSINESS ENTITIES: SEPARATE EXPOSITIONS FROM THE PRACTICE OF THE ECTHR. **137**

Turchenko Y.I. THE CREATION OF SCIENCE PARKS AS A FACTOR IN THE INNOVATIVE ACTIVITY DEVELOPMENT..... **145**

SECTION V. LABOUR LAW; SOCIAL SECURITY LAW

Burka A.V., Bodnaruk M.I. LEGAL REGULATORY ANTI-DISCRIMINATION IN JOB ADVERTISING: NATIONAL AND FOREIGN EXPERIENCE. **150**

Honchar R.V. TERMINATION OF THE EMPLOYMENT CONTRACT FOR VIOLATION OF LABOR DISCIPLINE ON THE GROUNDS PROVIDED FOR BY SPECIAL LAWS..... **157**

Kuprun Ye.P. THE SPECIFIC FEATURES OF THE PENSION FORM OF SOCIAL PROTECTION FOR EMPLOYEES OF THE PROSECUTOR'S OFFICE IN UKRAINE. **163**

Stadnichenko S.V. PECULIARITIES OF LEGAL REGULATION OF EMPLOYMENT OF YOUNG SPECIALISTS **168**

Chernysh A.R. SOCIAL INTEGRATION OF YOUTH AS A FORM OF SOCIAL PROTECTION OFYOUTH..... **175**

Shal V.R. THE CURRENT STATE AND PRIORITY TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF LEGISLATION IN THE FIELD OF PROVIDING SOCIAL BENEFITS AND OTHER PAYMENTS TO PROSECUTORS AND THEIR FAMILY MEMBERS..... **181**

SECTION VI. LAND LAW; AGRARIAN LAW; ENVIRONMENTAL LAW; NATURAL RESOURCES LAW

Stanislavskyi V. P. LEGAL PROBLEMS OF RATIONAL LAND USING IN CONDITIONS OF ECOLOGIZATION OF AGRARIAN PRODUCTION. **186**

SECTION VII. ADMINISTRATIVE LAW AND PROCEDURE; FINANCIAL LAW; INFORMATION LAW

Hlukhoveria K.M. ADMINISTRATIVE LAW-MAKING IN PUBLIC ADMINISTRATION ACTIVITIES: ESSENTIAL CHARACTERISTICS **191**

Didyk N.I., Ilyushyk O.M. ADMINISTRATIVE AND LEGAL FOUNDATIONS OF THE STATE POLICY OF THE EUROPEAN INTEGRATION OF UKRAINE. **195**

Leheza Ye., Shtcherbyna Ye. APPEALS OF DECISIONS, ACTIONS OR INACTION OF AUTHORITIES REGARDING THE PROVISION OF ELECTRONIC SERVICES IN THE FIELD OF MIGRATION AND CITIZENSHIP IN THE ADMINISTRATIVE COURT **199**

Ostapenko O.I., Baik O.I. ON SOME THEORETICAL ASPECTS OF THE ACTIVITIES OF LOCAL SELF-GOVERNMENT BODIES IN ENSURING THE SAFETY OF THE POPULATION. **204**

Pavlovich-Seneta J.P., Lepish N.Ya. TERRITORIAL COMMUNITIES IN THE CONDITIONS OF MARTIAL LAW IN UKRAINE: ADMINISTRATIVE AND LEGAL SUPPORT AND PECULIARITIES OFFUNCTIONING. **209**

Samilyk L.O., Dyniuk A.A. ENSURING GENDER BALANCE IN FAMILY RELATIONS: NATIONAL AND EUROPEAN EXPERIENCE. **215**

Turchak O., Nadraha M., Huzenko I. REGULATORY AND LEGAL FRAMEWORK FOR THE ORGANIZATION OF MILITARY-HISTORICAL MUSEUMS (ROOMS OF COMBAT TRADITIONS) IN THE ARMED FORCES OF UKRAINE. **221**

Khomyshyn I. SUBJECTIVE SIGNS OF ADMINISTRATIVE OFFENSES IN THE SPHERE OF INFORMATION CIRCULATION. **226**

Sheviakov M. O. PREVENTION OF ADMINISTRATIVE OFFENSES AFFECTING PUBLIC ORDER AND PUBLIC SECURITY AS A METHOD OF PROTECTING HUMAN RIGHTS AND FUNDAMENTAL FREEDOMS **231**

Yarema O.G., Ilyushyk O.M. SYSTEM OF LEGAL REMEDIES FOR ENSURING INFORMATION SECURITY **237**

Drofych Yu.V. PECULIARITIES OF THE LEGAL COMPOSITION OF ADMINISTRATIVE OFFENSES RELATED TO CORRUPTION. **242**

Turchak S.M. VALIDITY OF THE ADMINISTRATIVE ACT: CONDITIONS AND RULES **248**

Yerohina N. INSTITUTIONAL MODEL OF ENSURING COMPLIANCE WITH ADVERTISING RULES: CURRENT STATE AND PROSPECTS FOR IMPROVEMENT **254**

Harbinska-Rudenko A.V., Lyamzina O.V. THE CONCEPT AND SIGNIFICANCE OF THE NATIONAL DEBT OF UKRAINE IN THE CONDITIONS OF MILITARY STATUS **259**

Tatarenko O.Y. ON THE ISSUE OF TERMS IN THE LEGAL REGULATION OF LOCAL TAXES AND FEES **264**

SECTION VIII. CRIMINAL LAW AND CRIMINOLOGY; PENAL ENFORCEMENT LAW

Aidynian A.V. SOME FEATURES OF THE LEGAL CONSTRUCTION OF THE CRIMINAL OFFENSE PROVIDED ART. 201-2 OF THE CRIMINAL CODE OF UKRAINE. **268**

Eftemij S.M. DEVELOPMENT OF DOMESTIC CRIMINAL LAW REGARDING RESPONSIBILITY FOR ABUSE OF POWER OR OFFICIAL AUTHORITY BY A LAW ENFORCEMENT OFFICIAL. **274**

Zinsu O.I. DOMESTIC VIOLENCE (ARTICLE 126-1 OF THE CRIMINAL CODE OF UKRAINE): SOME PROBLEMATIC ISSUES OF CRIMINAL AND LEGAL QUALIFICATION. **279**

Kybysh I.V., Luhina N.A. PREVENTION OF CRIMINAL OFFENSES RELATED TO THE USE OF CRYPTOCURRENCY **287**

Koval I.F., Martyniuk O.V. CRIMINAL OFFENSES IN THE SPHERE OF ECONOMIC ACTIVITY (ARTICLES 147, 150) ACCORDING TO THE CRIMINAL CODE OF 1960: HISTORICAL AND LEGAL ANALYSIS **293**

Kryvopuskova K.L. SOCIAL CONDITIONING OF CRIMINAL LAW NORMS ON PUBLIC APPEALS TO COMMIT CRIMINAL OFFENSES AGAINST THE FOUNDATIONS OF NATIONAL SECURITY OF UKRAINE. **298**

Kuznetsov V.V. CRIMINAL AND LEGAL PROTECTION OF THE ACTIVITY OF A LEGAL EXPERT **304**

Pylypenko D. THE PRINCIPLE OF DIFFERENTIATION AND INDIVIDUALIZATION OF EXECUTION OF PUNISHMENTS **311**

Starko O. SUBJECTIVE SIGNS DISEASE OF VENEREAL INFECTION. **317**

Cheban O.M. ANALYSIS OF CERTAIN LEGISLATIVE CHANGES TO CRIMINAL CODE OF UKRAINE THROUGH ARMED AGGRESSION OF THE RUSSIA. **321**

Shulika V.I. COMPARATIVE LEGAL CHARACTERISTICS OF THE PENITENTIARY SYSTEMS OF ENGLAND, NORTHERN IRELAND, SCOTLAND AND WALES **326**

SECTION IX. CRIMINAL PROCEDURE AND FORENSICS; FORENSIC EXAMINATION OPERATIONAL SEARCH ACTIVITIES

Mulyk K.T., THEORETICAL ASPECTS OF THE BEGINNING OF PRE-TRIAL INVESTIGATION. **332**

Kuznetsov R., Yevseev P. FEATURES OF TRACELOGICAL STUDY OF DYNAMIC TRACES OF BREAKING TOOLS **337**

Pchelina O.V., Pchelin V.B., Poltavskyi E.M. TACTICS OF SEIZING ELECTRONIC ASSETS OBTAINED BY CRIMINAL MEANS IN CRIMINAL PROCEEDINGS **342**

Savchenko V.A., Koropetska S.O. PROSPECTIVE AREAS OF IMPROVEMENT OF FORENSIC EXPERT ACTIVITY BASED ON INTERNATIONAL EXPERIENCE. **348**

Samoilenko S.V. CIRCUMSTANCES TO BE ESTABLISHED DURING THE INVESTIGATION OF BRIBERY PROVOCATION. **353**

Stelmakh A. THE ESSENCE OF PRIVATE COMMUNICATION IN THE CRIMINAL PROCESS: SEPARATE THEORETICAL-LEGAL AND APPLIED ASPECTS **358**

Tumaniants A.R., Kryvoruchko D.V. ABUSE OF THE RIGHT TO INITIATE SEPARATE INVESTIGATIVE (SEARCH) AND UNDERCOVER INVESTIGATIVE (SEARCH) ACTIONS WITHOUT THE PERMISSION OF AN INVESTIGATING JUDGE. **364**

Fomina T.H., Rogalska V.V. DETENTION OF A PERSON UNDER THE MARTIAL LAW: GROUNDS AND AUTHORIZED OFFICIALS FOR IMPLEMENTATION. **371**

Yukhymenko K.A., Titko I.A. EXCEPTIONS TO THE CONCEPT OF «FRUIT OF THE POISONOUS TREE»: APPLICATION IN JUDICIAL PRACTICE. **377**

SECTION X. INTERNATIONAL LAW

Hnitii A.O. INTERNATIONAL LEGAL FRAMEWORKS OF COOPERATION BETWEEN UKRAINE AND FRONTEX. **385**

Horbachenko O. COMPARATIVE-LEGAL ANALYSIS OF THE STRUCTURE OF EXTERNAL FUNCTIONS OF UKRAINE AND HUNGARY: IMPLEMENTATION OF EXPERIENCE (PART 2). **392**

Petrunenko I.V. AN EPISTEMOLOGICAL APPROACH TO THE STUDY OF THE FEATURES OF INDIRECT EXPROPRIATION IN THE MODERN REALITIES OF THE INTERNATIONAL LEGAL CONTEXT **398**

SECTION XI. THE PHILOSOPHY OF LAW

Bundak O.A., Pikaliuk S.S., Popov A.A. USE OF THE SOCRATIC METHOD IN TRAINING LAWYERS **405**

Romanova A.S. JUVENILE PREVENTION DURING THE WAR: FEATURES OF THE IMPLEMENTATION OF POWERS **408**

SECTION XII. REVIEWS

Kovalchuk S.O. REVIEW OF THE MONOGRAPH BY M.S. HORODETSKA. ON THE SUBJECT OF KNOWLEDGE IN CRIMINAL PROCEEDINGS **412**

УДК 342.7
DOI https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.04.39

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ҐЕНДЕРНОГО БАЛАНСУ В СІМЕЙНИХ ВІДНОСИНАХ: НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД

Самілик Л.О.,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри приватного права
Державного податкового університету
orcid.org/0000-0002-8912-9147

Динюк А.А.,
студентка 4 курсу
Навчально-наукового інституту права
Державного податкового університету
orcid.org/0000-0001-6189-4288

Самілик Л.О., Динюк А.А. Забезпечення ґендерного балансу в сімейних відносинах: національний та європейський досвід.

Стаття присвячена аналізу ґендерної рівності в сімейних правовідносинах з урахуванням європейського досвіду. Встановлено теоретичну сутність та місце ґендерної проблематики в сімейній політиці України.

Проаналізовано ґендерне законодавство, що складає основу правового регулювання сімейних правовідносин в Україні: основні норми Конституції України у сфері ґендерної рівності; норми Сімейного кодексу України та інших національних нормативно-правових актів, що забезпечують рівноправність чоловіка та жінки в інституті сім'ї; міжнародних документів, які були ратифіковані Україною в даній сфері.

Розглянуто проблему прояву дискримінації стосовно чоловіків відповідно до соціальних стереотипів та проблеми насильства в сім'ї.

Зазначено, що війна на території України, вкрай негативно впливає на сімейні правовідносини, оскільки спричиняє такі негативні наслідки, як відсутність батька чи матері в сім'ї, зламана психіка дітей, збільшення випадків девіантної поведінки, мінливість сімейних стосунків, поширення неповних сімей тощо.

Досліджено європейський досвід вирішення основних проблем ґендерної політики та проведено паралелі з українським законодавством.

Розглянуто напрями сімейної політики Європи, такі як: благополуччя дітей, ґендерна рівність, поєднання сімейного життя і зайнятості. Проаналізовано дослідження, проведені MORI в рамках завдання Here and Now у Великій Британії; досвід Швеції, щодо забезпечення рівної участі чоловіків і жінок у домашніх справах і батьківських обов'язках; Індекс ґендерної рівності, який представляє поточний стан європейських ґендерних ролей та їх формування через показники, які відносяться до вимірів «Знання», «Робота», «Гроші», «Час», «Влада» та «Здоров'я».

Запропоновано розробити національну концепцію розвитку сім'ї та ґендерної рівності, засновану на аналізі сучасних національних процесів і світового досвіду.

Ключові слова: ґендерна політика, ґендерна рівність, принцип рівності, захист прав людини, права чоловіка та жінки, дискримінація, європейське законодавство, сім'я, військові дії.

Samilyk L.O., Dyniuk A.A. Ensuring gender balance in family relations: national and European experience.

The article is devoted to the analysis of gender equality in family legal relations taking into account the European experience. The theoretical essence and place of gender issues in the family policy of Ukraine has been established.

The gender legislation, which forms the basis of legal regulation of family relations in Ukraine, is analyzed: the main norms of the Constitution of Ukraine in the field of gender equality; norms of the Family Code of Ukraine and other national normative legal acts that ensure the equality of men and women in the institution of the family; international documents that were ratified by Ukraine in this area.

The problem of discrimination against men according to social stereotypes and the problem of violence in the family are considered.

It is noted that the war on the territory of Ukraine has an extremely negative effect on family legal relations, as it causes such negative consequences as the absence of a father or mother in the family, a broken psyche of children, an increase in cases of deviant behavior, changeable family relations, the spread of single-parent families, etc.

European experience in solving the main problems of gender policy was studied and parallels with Ukrainian legislation were drawn.

The directions of European family policy are considered, such as: children's well-being, gender equality, combination of family life and employment. The research conducted by MORI as part of the Here and Now task in Great Britain is analyzed; Sweden's experience in regulating the equal participation of men and women in household chores and parental responsibilities; The Gender Equality Index, which represents the current state of European gender roles and their formation, through indicators relating to the dimensions of Knowledge, Work, Money, Time, Power and Health.

It is proposed to develop a national concept of family development and gender equality, based on the analysis of modern national processes and world experience.

Key words: gender equality, rights of men and women, family law, discrimination, European legislation, family, military actions.

Постановка проблеми. У сучасному світі ґендерна рівність є загальновизнаним показником представницької демократії, фундаментальним принципом етики та основою людської різноманітності.

Проголошуючи європейську стратегію розвитку, Україна обрала шлях забезпечення прав і свобод людини та громадянина, впровадження норм рівних прав і можливостей чоловіків і жінок, зокрема у сімейно-побутовій, трудовій, адміністративно-політичній, освітньо-науковій, мовній сферах, тощо. Україна підписала ряд фундаментальних міжнародних документів світового та європейського значення, в яких закладено засади ґендерної рівності і як країна-підписант визнала їх правомірність, сприйняла як орієнтир та взяла зобов'язання щодо їх виконання.

Проте, сучасна суспільно-політична ситуація в Україні, війна, тимчасова окупація окремих територій нашої країни загострили і без того актуальні проблеми соціально-економічного життя в Україні й спровокували збільшення рівня внутрішньої та зовнішньої міграції, соціально-культурної та психологічної напруги в суспільстві. Ґендерна нерівність відповідно може призводити до негативних наслідків: демографічної кризи, збільшення випадків відкладення шлюбу та батьківства, зростання нестабільності шлюбу та зниження рівня народжуваності, зростаючого розриву між шлюбом і дітонародженням. Діти засвоюють і відтворюють ґендерну ідеологію від своїх батьків і в подальшому в процесі соціалізації будуть впроваджувати ґендерну позицію, або навпаки закріплювати в поведінці соціальну нерівність. Тому зазначені проблеми потребують невідкладного вирішення та повернення збалансованих відносин в суспільстві.

Наразі забезпечення ґендерної рівності є важливою складовою розвитку та одним з пріоритетів сімейної політики України, який потребує правового аналізу та адаптації з урахуванням суспільно-політичної ситуації в країні.

Стан опрацювання проблематики. Слід зазначити, що питання ґендерної рівності стало предметом досліджень зарубіжних вчених починаючи з 1970-х рр. Роботи таких вчених, як Т. де Лауретіс, Г. Рубін, Н. Чодороу, Р. Печеські, Б. Пфау-Еффінгер, стали основою та методологією для українських науковців у правовому полі ґендерної рівності у сімейних правовідносинах.

Питання, пов'язані із специфікою забезпечення ґендерної рівності в умовах євроінтеграції регулярно потрапляють у сферу наукових інтересів вітчизняних науковців. Важливо виділити таких вчених, як Т. Войтенко, З. Ромовська, О. Сафончик, В. Сичова, В. Чернега, О. Шамота та інших. Проте аналіз основних викликів та пошук ефективних механізмів забезпечення ґендерної рівності в сімейному праві України в контексті євроінтеграції залишається малодослідженим.

Метою статті є теоретико-правовий аналіз забезпечення ґендерної рівності в сімейних правовідносинах як в Україні, так і в зарубіжних країнах, формулювання пропозицій щодо подальшого забезпечення ґендерного балансу та приведення національного законодавства до європейських стандартів прав людини.

Виклад основного матеріалу дослідження. Важливим осередком для ґендерних змін є правове поле, яке складає нормативно-правова база держави. Адже саме в її основі офіційно закріплюються в суспільстві та у свідомості людей певні норми поведінки, спрямовані на повагу прав жінок і чоловіків. Законодавство водночас відображає традиційно-суспільні погляди та визначає їх формування [1, с. 60]. Проте для забезпечення ґендерного паритету законодавство має містити не стереотипні уявлення суспільства про роль чоловіків і жінок, а сучасні прогресивні принципи та гарантії їх рівноправності як суб'єктів права.

Ґендерною рівністю відповідно до національного законодавства України, вважається рівний правовий статус жінок і чоловіків та рівні можливості для його реалізації, що дозволяє особам обох статей брати рівну участь у всіх сферах життєдіяльності суспільства [2].

Слід зазначити, що державна ґендерна політика в Україні формується на основі ратифікованих Україною міжнародно-правових актів та регулюється національними нормативно-правовими актами з питань рівноправності між жінками та чоловіками.

Гарантії реалізації права на ґендерну рівність в Україні, закріплені у ч. 2 ст. 3 Конституції України. Встановлено, що утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави. В українському законодавстві є норми, які прямо зобов'язують дотримуватись принципу ґендерної рівності. Так, відповідно до ст. 24 Конституції України не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі. Надання жінкам рівних з чоловіками можливостей у громадсько-політичній і культурній діяльності, у здобутті освіти і професійній підготовці, праці та винагороді за неї; спеціальні заходи щодо охорони праці і здоров'я жінок, встановлення пенсійних пільг; створенням умов, які дають жінкам можливість поєднувати працю з материнством; правовий захист, матеріальна і моральна підтримка материнства і дитинства, включаючи надання оплачуваних відпусток та інших пільг вагітним жінкам і матерям [3] – все це забезпечує рівність прав жінки і чоловіка.

Крім основного закону держави, основу ґендерного законодавства в сфері сімейних правовідносин складає: Сімейний кодекс України (далі – СК України), Цивільний кодекс України, Кримінальний кодекс України, Закони України: «Про державну допомогу сім'ям з дітьми», «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» тощо.

Важливу роль у формуванні ґендерного аспекту у сімейних правовідносинах відіграє зовнішня політика України, яка орієнтована на ефективну та поступову інтеграцію до Європейського Союзу (далі – ЄС). З 1996 року ЄС прийняв ідеал ґендерного мейнстрімінгу, причому створення культури рівних можливостей є однією з його головних цілей щодо побудови більш справедливого суспільства, реалізуючи це в усіх сферах політики, і передав цю концепцію на політичний рівень держав-членів.

У зв'язку з ратифікацією Угоди про Асоціацію 26 квітня 2014 року Україна не лише набула можливість стати повноправним членом ЄС, а й отримала рекомендації щодо проведення реформ для виконання Копенгагенських критеріїв. Відповідно, результат гарантування ґендерної рівності в національній правовій системі має відповідати європейським стандартам.

В аспекті європейського ґендерного законодавства варто згадати про Стамбульську конвенцію. В рамках суспільно-політичної ситуації в країні та пріоритетним вступом до ЄС Україною було ратифіковано дану конвенцію на підставі Закону України від 20.06.2022 № 2319-IX [4]. Конвенція має на меті захист жінок від насильства, недопущення, кримінальне переслідування та ліквідацію насильства стосовно жінок і домашнього насильства, яке вчинене також і щодо чоловіків і дітей (хлопців і дівчат). Зазначимо, що на сьогодні це найбільш всеосяжна міжнародна угода у цій сфері, що використовується як основа для дій багатьох країн у Європі та за її межами.

Враховуючи, що європейський досвід наразі є в певній мірі фундаментом для розвитку України, його аналіз дуже важливий на даному етапі. Так, сімейна політика Європи містить три напрями, два з яких безпосередньо пов'язані з гарантуванням рівних прав і можливостей жінок та чоловіків у сфері сімейних відносин: 1) благополуччя дітей, 2) ґендерна рівність, 3) поєднання сімейного життя і зайнятості. Крім того, позитивно впливають на добробут дітей рівні можливості жінок і чоловіків, партнерські стосунки в сім'ї та створення батьками умов для поєднання сімейного життя з працею [5, с. 2]. Найбільшого прогресу в досягненні цілей у цій правовій площині досягли Скандинавські країни. Для них характерні високорозвинена правова система та демократичні інститути, а також нижчий порівняно з Україною рівень правового нігілізму.

Важливою гарантією ґендерної рівності є аналіз правових норм щодо того, наскільки чоловік і дружина, як рівноправні суб'єкти сімейних відносин можуть самореалізуватись у сімейному оточенні, оскільки сімейне право в цьому сенсі не є нейтральним, гарантує ґендерний баланс, усуває ґендерну дискримінацію, сприяє рівноправному розвитку, демократизму в сім'ї. Якщо «жіночий» підхід до сімейних відносин традиційно зосереджувався на захисті прав жінки, абсолютизуючи цей захист, то ґендерний підхід передбачає правовий аналіз сімейних відносин з точки зору рівноправності чоловіка і дружини в сім'ї. Лише ґендерно-справедливий підхід може створити належні умови для самоствердження рівності подружжя у сімейних відносинах.

Проаналізувавши СК України щодо ґендерного аспекту, важливе значення з погляду свободи особистості та прав людини має ст. 7, яка встановлює, що жінки і чоловіки мають рівні права та обов'язки в сім'ї, шлюбі та сімейних відносинах [6]. Однак, результати досліджень підтверджують фактичну нерівність, оскільки вказують на те, що участь жінок у домашніх справах у середньому більш ніж удвічі перевищує участь їхніх партнерів-чоловіків. Крім того, чоловіки більше залучені до традиційно чоловічих домашніх справ (тобто ремонту будинку та ведення сім'ї), а жінки — до традиційно жіночих справ (тобто догляд за дітьми чи покупки).

Важливими нормами, які забезпечують ґендерну рівність є ст. 24 СК України, яка регламентує основою шлюбу вільну згоду жінки та

чоловіка та забороняє примушування до шлюбу; ст. 35, якою передбачено вибір подружжям загального прізвища одного з них; ст. 51, яка вказує, що кожен член подружжя, має право на повагу до своєї індивідуальності, своїх звичок та уподобань; ст. 52 гарантує право кожному на розвиток, як фізичний, так і духовний, на освіту, відпочинок та інше; ст. 56 забезпечує кожному з подружжя право на особисту свободу та недоторканість; ст. 75, яка встановлює право на аліменти непрацездатного з подружжя, який потребує матеріальної допомоги, за умови, що другий з подружжя може надавати таку допомогу [6].

Норми СК України визначають, що примушування до припинення шлюбних відносин, примушування до їх збереження, в тому числі примушування до статевого зв'язку за допомогою фізичного або психічного насильства, є порушенням права дружини, чоловіка на свободу та особисту недоторканність і може мати наслідки, встановлені законом [6].

Враховуючи соціальний стан жінки в сучасному суспільстві, неодноразово було висунуто тези, що певних проявів дискримінації зазнають і чоловіки. Відповідно до соціальних стереотипів, чоловіки іноді виявляються позбавленими можливостей повноцінного спілкування з дітьми після розлучення, роботодавці з упередженням ставляться до можливостей надання чоловікам відпустки по догляду за дітьми віком до 3 років або лікарняних по догляду за хворими дітьми [7, с. 215], незважаючи на те, що вітчизняним законодавством прямо передбачена така можливість. Термінологічний зсув від іменника «батько» до дієслова «батько» підкреслює нову роль і відповідальність батьків перед дітьми та переконання, що діти потребують особливої турботи та уваги для їх правильного та успішного розвитку. Це відображає «детерміністський погляд на батьків і визначає очікування щодо того, як батьки повинні виховувати свою дитину» [8, с. 9-10].

Показовим є досвід європейських країн, які заохочують рівну участь чоловіків і жінок у домашніх справах і батьківських обов'язках. Так, наприклад, Швеція ввела обов'язкову 90-денну декретну відпустку для батька. Загалом відпустка у зв'язку з вагітністю та пологами у Швеції триває 480 днів, причому мати і батько мають взяти по 90 днів відпустки, а решта 300 днів подружжя може самостійно розподілити. Якщо член сім'ї відмовляється від 90 днів декретної відпустки, загальна кількість днів зменшується. Українське законодавство встановлює рівне право батьків скористатися відпусткою по догляду за дитиною, проте суспільство з упередженням ставиться до чоловіків, які використовують таку законодавчо надану можливість.

Дуже гострою є проблема захисту прав батьків-чоловіків у шлюборозлучному процесі, коли йдеться про визначення місця проживання дитини. В даний час близько 75% розлучень відбуваються з ініціативи дружин. Аналіз судової практики надає можливість визначити орієнтовні наслідки розлучення для кожного з подружжя. Для чоловіків: є ймовірність втрати дітей (щодо фактичного проживання) та сплати аліментів, в одному з трьох випадків – втрата будинку; в 1 з 10 випадків – втрата контакту з дітьми. Для жінок: діти майже безсумнівно залишаться з матір'ю, висока ймовірність отримати матеріальну вигоду (наприклад, аліменти).

Співвідношення професійних і сімейних обов'язків є актуальним питанням для чоловіків та жінок, які повинні поєднувати догляд за членами сім'ї з необхідністю оплачуваної роботи. Коли подружжя визначають свої домовленості, щоб збалансувати такі різні обов'язки, в дію вступає багато елементів, включаючи наявність ресурсів та особисті уподобання, культурний контекст та простір для можливостей, які сприяють встановленню індивідуальних стратегій балансу між роботою та особистим життям, і, загалом, гендерні домовленості між партнерами.

Європейський інститут ґендерної рівності (EIGE) розробив Індекс ґендерної рівності, який допомагає зрозуміти поточний стан європейських ґендерних ролей та їх формування. Індекс EIGE враховує 32 показники, які відносяться до вимірів «Знання», «Робота», «Гроші», «Час», «Влада» та «Здоров'я». «Знання» обчислюється з урахуванням показників освітнього рівня та участі, відсотка випускників з вищою освітою, частки людей, які беруть участь у формальній або неформальній освіті тощо. «Робота» включає показники економічної участі, сегрегації та якості праці. «Гроші» стосуються фінансових ресурсів та економічної ситуації. «Час» узагальнює кілька показників ґендерних розривів у використанні часу (наприклад, скільки часу чоловіки та жінки витрачають на догляд, а також на роботу по дому, соціальні та культурні ролі). «Влада» головним чином стосується участі жінок у відповідальних ролях у політичних, соціальних та економічних інститутах. «Здоров'я» стосується аспектів здоров'я та очікуваної тривалості життя, здорової поведінки, а також доступ до медичних і стоматологічних оглядів. Результати проведеного дослідження свідчать про те, що в таких країнах, як Швеція, Нідерланди і Данія, чоловіки і жінки можуть однаково використовувати час, тоді як у Болгарії, Греції і Словаччині залишається величезний ґендерний розрив [9]. Таке різне використання часу може відображати поєднання участі на ринку праці та виконання сімейних обов'язків.

Актуальною є також проблема насильства в сім'ї. Переважно в цьому контексті мова йде про необхідність захисту жінок і дітей. Однак захист чоловіків не менш важливий. Усі основні світові дослідження домашнього насильства демонструють складну реалізацію ґендерного балансу в сімейних правовідносинах. Так, дослідження, проведені MORI в рамках завдання Here and Now у Великій Британії, дали наступні результати:

– 18% чоловіків потерпають від домашнього насильства з боку дружини і 13% жінок, постраждалих від чоловіків;

– кожна дев'ята жінка визнала використання фізичної агресії проти чоловіка або партнера;

– 14% чоловіків повідомили, що піддавалися легким ударам з боку жінок (у порівнянні з 9% жінок);

– лише 4% жінок пояснили, що їхня поведінка (вербальна чи фізична) була спричинена алкоголем чи наркотиками;

– майже половина (47%) жінок пояснює свою поведінку (фізичну або усну агресію) тим, що «це був єдиний шлях, за допомогою якого я могла привернути його увагу» [9, ст. 210].

Дослідження Here and Now демонструє, що 15 % населення Великобританії зізналися, що вони піддавалися фізичній агресії з боку дружини або чоловіка [9, ст. 210].

Окремо слід зазначити, що війна в Україні, як і в будь-якому суспільстві може спричинити миттєві та віддалені наслідки, що можуть впливати разом з іншим також на ґендерну складову сімейних правовідносин. Війна насамперед призводить до фізичного знищення чоловічого населення, психологічного та фізичного травмування чоловіків та жінок, збільшення навантаження на жінок у разі виїзду їх з дітьми за кордон, порушення сімейних стосунків, тривалої відсутності батька чи матері в зв'язку з військовою службою на захист України та унеможливлення їх контакту з дитиною тощо. Віддаленими наслідками цього може бути: зламана психіка дітей, збільшення випадків девіантної поведінки, мінливість сімейних стосунків, поширення кількості самотніх дітей та інші. Постійне перебування людини в умовах воєнного стану на майбутнє вносить у підсвідомість насильство як можливу форму самовираження, яка так чи інакше проявлятиметься в умовах мирного життя.

Висновки. Таким чином, ґендерна рівність є багатовимірною концепцією, яка охоплює всі сфери соціального життя. Досягнення більшої рівності між жінками та чоловіками вимагає змін на багатьох рівнях, включаючи зміни у ставленні та стосунках, зміни в інститутах та правових структурах, зміни в економічних інститутах та зміни в політичних рішеннях, застосування ґендерного мейнстримінгу, який орієнтований на розширення можливостей усіх індивідів. Проведений аналіз сучасних національних процесів надає змогу сформулювати такі висновки:

– в Україні існує розвинена система нормативно-правових актів, що регулюють сімейні відносини, але майже всі ці документи рідко торкаються питань ґендерної рівності чи партнерських стосунків у сім'ї;

– українське законодавство вважається ґендерно нейтральним, оскільки не містить відверто дискримінаційних положень щодо жінок чи чоловіків, не встановлює істотних відмінностей у їх правових статусах. Проте значна частина законодавства не сприяє усуненню ґендерної нерівності та вирівнюванню правового становища жінок і чоловіків у сфері сімейних відносин;

– наразі ґендерна структура перебуває у стані потрясіння під впливом сучасних військових дій, тимчасової окупації українських територій, що несе нові виклики сімейним правовідносинам, спонукає до внутрішньої перебудови ґендерних стосунків та пошуку шляхів вирішення повсякденних проблем;

– недостатньо створити та використовувати лише правові механізми забезпечення ґендерної рівності без подолання низького рівня ґендерної культури, який існує серед населення в суспільстві;

– забезпечення ґендерної рівності в національній правовій системі має відповідати європейським правовим стандартам, що зумовлено процесом вступу України до Європейського Союзу.

Зважаючи на це, доцільно розробити в Україні концепцію розвитку сім'ї та ґендерної рівності, засновану на аналізі сучасних національних процесів і світового досвіду, яка б враховувала різні сімейні моделі і, отже, різні цінності щодо ґендерних ролей, зміни моралі, зростання індивідуалізму.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Лазар І.Г. Вдосконалення механізмів формування та реалізації ґендерної політики в Україні: дис... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02. Львів. регіон. ін-т держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Л., 2007. 217 с.
2. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: Закон України від 8 вересня 2005 р. № 2866-IV. Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2866-15.
3. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
4. Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими

явищами: Закон України від 20 червня 2022 р. № 2319-IX. Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2319-20.
5. Сичова В.В. Ґендерна проблематика як складова сімейної політики в Україні. URL: file:///C:/Users/-Admin/Downloads/DeBu_2013_2_31.pdf.
6. Сімейний кодекс України: Закон України від 10 січня 2002 р. № 2947-III. Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2947-14.
7. Сталий людський розвиток: забезпечення справедливості: національна доповідь / кер. авт. колективу Е. Лібанова. Умань: Візаві, 2012. 412 с.
8. Lee, E., Bristow, J., Faircloth, C., & Macvarish, J. Parenting Culture Studies. Basingstoke: Palgrave Macmillan. 2014. P. 45.
9. Lomazzi, V., Israel, S., Crespi, I. Gender Equality in Europe and the Effect of Work-Family Balance Policies on Gender-Role Attitudes. 2019, 8, 5. https://doi.org/10.3390/socsci8010005.
10. Краснопольська Т.М. Ґендерний аспект впровадження принципу рівності в сучасній українській державі. Актуальні проблеми політики: зб. наук. пр. / редкол.: С.В. Ківалов та ін.; МОНмолодьспорт України, НУ ОЮА. Одеса: Фенікс, 2011. Вип. 42 С. 207–215.